

конвергентною когерентною рефлексивною взаємодією того, хто пізнає, і пізнаваного та включає як суб'єктів, так і навколишній світ.

Отже, дитина як одиничне явище та дитинство як соціально-культурний феномен є складними утвореннями, розвиток який має вибуховий характер та є незворотнім та можливісним. Складність дитинства характеризується також хибними судження по відношенню до феномену дитинства та труднощами його пізнання, коли наявний досвід дорослих не встигає за змінами, які відбуваються з дитиною. Взаємодія з дитиною є постнекласичною практикою, вимагає сучасних знань для всіх дорослих та особливих підготовлених спеціалістів з розвинутою саморефлексією.

Література:

1. Свирский Я. И. Вычислительный эксперимент и трансцендентальный эмпиризм Ж. Делеза [Текст] / Я. И. Свирский // Синергетическая парадигма. Когнитивно-коммуникативные стратегии современного научного дискурса. – М. : Прогресс-Традиция, 2004. – С. 299-314.
2. Морен Э. Образование в будущем: семь неотложных задач [Текст] / Э. Морен // Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М. : Прогресс-Традиция, 2007. – С. 24-96.
3. Мид М. Культура и преемственность. Исследование конфликта между поколениями // Мид М. Культура и мир детства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: /www.countries.ru/library/texts/mid.htm.
4. Матурана У. Древо познания: биологические корни человеческого понимания [Текст] / Умберто М. Матурана, Франсиско Х. Варела ; пер. с англ. Ю. А. Данилова. – М. : Прогресс-Традиция, 2001. – 224 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНИКА

Анастасія Крикун
Київ

Творчість є життя, а життя – є творчість.
П. К. Енгельмейєр

Світ, в якому живе сучасна дитина, диктує нові вимоги щодо виховання творчої особистості, яка здатна вирішувати різноманітні життєві задачі. Незаперечним є значення дошкільного дитинства як сензитивного періоду, коли закладаються основи творчої особистості. Протягом молодшого дошкільного віку вдосконалюються всі мислиневі дії та операції дитини, дошкільник 4-5 років вже має власний досвід і вдало ним користується. Дитина експериментує, імпровізує, досліджує і, найголовніше, творче ставиться до різних видів діяльності та життєвих ситуацій. Молодший дошкільник не просто відтворює зразок дорослого, а вносить свої власні корективи. Саме в цьому віці так цікаво бавитися з фарбами, глиною, піском і водою, солоним тістом, пластиліном тощо, створюючи власний, неповторний світ. Як зазначено в Базовій програмі

розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі», основними завданнями розвитку цього віку є виховання у молодшого дошкільника потреби і готовності виявляти елементи творчості в різних видах та умовах організації діяльності; надання йому можливості досліджувати, експериментувати, вигадувати, виявляти творчу ініціативу [1].

Креативність дитини – це, насамперед, сукупність властивостей особистості, що забезпечує її входження у творчий процес. Тоді як творчість – це діяльність, результатом якої є створення духовних і матеріальних цінностей, пройнята елементами нового, збагачення, розвитку.

Принципи організації життєдіяльності молодшого дошкільника, сприятливі для виховання творчої особистості: *принцип діалогічного навчання* – інтерактивні стосунки між дорослим і дітьми; *принцип партнерства* – «не над дітьми, а разом з ними»; *принцип радісного навчання*; *активне включення сім'ї в освітній процес навчального закладу*.

Підтримка і розвиток здібностей у малят можливі за умови дотримання таких загальних підходів:

I. Забезпечення всебічного розвитку дитини (фізичний розвиток, розвиток мовлення, психічних пізнавальних процесів, моторики, координації рухів, просторових уявлень, сенсорних здібностей, музикальності, ігрової діяльності, фантазії, уяви, креативності; формування позитивних стосунків між дорослими і дітьми).

II. Організація взаємодії з батьками на засадах співпраці, навчання їх теоретичних аспектів, практичних методів і технологій виховання, розвитку малюка; встановлення спільних цілей виховання дитини.

III. Створення умов для соціалізації дитини.

В дошкільному навчальному закладі необхідно також створити умови стимулювання творчості дітей: створення в групі атмосфери, відкритої до пошуку та експерименту; творчість педагога, його власний приклад, зацікавлене ставлення до дитячої творчості; особистісно-зорієнтована модель взаємодії педагога та дітей; інтеграція різних видів дитячої діяльності (пізнавальної, музичної, художньо-мовленнєвої тощо); сприймання дитячої творчості як цінності, бережне ставлення до творчої продукції.

Важливо пам'ятати, що дитина в творчості не помиляється, вона шукає свій шлях. Саме тому велику небезпеку для творчості становить штамп.

Фактори мікросередовища, які мають формуючий вплив на креативність молодшого дошкільника: 1) нерегламентованість поведінки; 2) предметно-інформаційна збагаченість; 3) наявність зразків креативної поведінки.

Кожна дитина від народження має творчий потенціал, який розвивається в процесі її дорослішання. Важливою характеристикою високого творчого потенціалу є яскраво виражена пізнавальна потреба. Слід зазначити, що розвиток особистості дитини сприяє розвитку творчого потенціалу і обдарованості. Тому найбільш ефективними програмами розвитку креативності є ті, в основі яких лежить розвиток особистості

дитини. Так, К. Роджерс вважав, що необхідно створювати умови для виявлення внутрішніх можливостей дітей. У дітей з високим рівнем креативності до семи років уже практично сформовані найважливіші характеристики особистості: позитивне ставлення до себе і навколишнього світу, сформована особистісна рефлексія [4].

До характерологічних особливостей творчості дитини належать ініціативність, наполегливість, уникнення шаблонів.

М. Гнатко визначає творчість як активність, завдяки якій людина породжує нові, соціально значущі матеріальні і духовні цінності, проявляє потенційну (природжену, «до соціальну») та актуальну («взаємодійно набуту», «соціалізовану») креативність [5]. Творча обдарованість – це система відповідних задатків (потенційна креативність) або відповідних здібностей (актуальна креативність). У 3-5 років діти прагнуть проявляти потенційну креативність, більше контактувати з найрізноманітнішими якостями навколишнього світу: формами, розмірами, відтінками барв тощо (підвищена позитивна чутливість потенційного креативу до цих якостей). До трьох років у дитини, за даними Д. Б. Эльконіна, з'являється потреба діяти як дорослий, «зрівнятися з дорослим» (Е. В. Субботський). У дітей з'являється «потреба в компенсації» і розвиваються механізми безкорисливої імітації діяльності дорослого [4]. Спроби наслідувати трудові дії дорослого починають спостерігатися з кінця 2-го по 4-й рік життя. Швидше за все, саме в цей час дитина максимально чутлива до розвитку творчих здібностей через імітацію. У ході соціалізації встановлюються дуже специфічні відношення між творчою особистістю і соціальним середовищем. Бажаючи розвинути в дитини якусь здібність, не потрібно чекати, поки вона сформується сама. Варто пам'ятати, що усі майбутні здібності і таланти формуються в перші роки життя. Саме тому від вихователів значною мірою залежить складний процес формування маленької геніальної особистості.

Література:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / М-во освіти і науки України, Акад.пед.наук України; наук.ред.та упор. О. Л. Кононко. – К. : Світич, 2008. – 403 с.

2. Николаева Н. И. Психология детского творчества. 2-е изд. – СПб. : Питер, 2010. – 240 с.

3. О. Таран. Використання елементів ТРВЗ у роботі з дошкільниками. Шлях до творчості.інноваційна практика в роботі вихователя ДНЗ:метод.посібн. / Н. Дятленко, А. Гончаренко, А. Шевчук та ін. – К. : Шкільний світ, 2010. – С. 112-126.

4. Психология личности в трудах отечественных психологов / сост. Л. В. Куликов. – СПб. : Питер, 2000.

5. С. Є. Кулачівська. Психологічні засади розвитку індивідуальності дитини // психолого-педагогічний супровід освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі. Дайджест 6. / Упор.О. М. Байєр. – Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2008. – 236 с.

6. Тамберг Ю. Г.Как научить ребёнка думать. – СПб. : Сизов, 2002. – 320 с.